

Oslo, 08.02.2019

Høringsuttalelse om «Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida»

I Norsk Skuespillerforbund har vi med interesse lest kulturmeldingen «Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida». Meldingen har, som annonsert, et overordnet perspektiv. Den gir gode analyser av kulturens samfunnsrolle og begrunnelser for hvorfor myndighetene bør føre en aktiv kulturpolitikk. Vi verdsetter at regjeringen holder prinsippene om ytringsfrihet og armlengdes avstand høyt i hevd. Samtidig ser vi at meldingen gir få konkrete svar på hvilke kulturpolitiske virkemidler regjeringen vil ta i bruk for å møte de nye utfordringene den identifiserer at kulturlivet står overfor.

Meldingen trekker fram nøkkelbegreper som vi har merket oss. Noen er gjengangere i den kulturpolitiske debatten, som kvalitet, ytringsfrihet, tilgjengelighet, nyskaping, styrking av norsk språk. Under presentasjonen av meldingen tok kulturminister Trine Skei Grande imidlertid også i bruk begrepet makt og begrepet dannelse. Dette er interessant fordi det kan åpne for nye og spennende perspektiver.

Kultur er i sterk grad med på å definere hvordan vi oppfatter oss selv både som individer og som samfunn. På den måten legger kulturen premisser for hvordan enkeltmennesker skal leve og tenke og hvordan samfunnet skal organiseres. Dette forklarer også at det er maktpåliggende (bokstavelig talt) for ulike samfunnsaktører å posisjonere seg i kulturlivet. De som er toneangivende innen kulturlivet har stor påvirkningskraft i samfunnsutviklingen. I tillegg er det også mulig å tjene store penger i deler av kulturbransjen, så det er også en maktkamp om økonomisk gevinst. Maktbegrepet og kvalitetsbegrepet griper sterkt inn i hverandre, fordi det til enhver tid pågår en kamp om hvem som har definisjonsmakten for kvalitet på kunst.

Ytringsfriheten står sterkt i Norge, men det betyr ikke at alle har lik mulighet til å slippe til med sine ytringer. De fleste kunstformer har behov for et stort og dyrt formidlingsapparat for å nå ut til et publikum. En skuespiller har ikke krav på å få spille en rolle i en film. Det offentlige støtter kunstproduksjon, men har på langt nær ressurser til å dekke hele tilskuddsbehovet. Mange kunstnere blir stoppet av mangel på ressurser. Det er bred enighet om at midlene skal gå til den kunstproduksjonen som har høyest kvalitet. Det springende punktet er hvordan denne høyeste kvaliteten skal fastsettes, og hvem som skal ha makt til å definere den. Det er vår erfaring at systemene som er etablert med tanke på å sikre høy kvalitet i det frie scenekunstheltet, er fragmenterte og unødvendig byråkratiske. I verste fall fører de snarere til at forestillingene blir dårligere enn bedre. Vi etterlyser målrettede tiltak som vi vet vil føre til bedre skuespillerprestasjoner og bedre forestillinger: flere grupper inn på Kulturrådets ordning med basisfinansiering, flere ansatte i Skuespiller- og danseralliansen, flere faste- og åremålsstillinger for skuespillere på teatrene.

Meldingen sitt innspill om å satse på dannelse er interessant. Hvis publikum får styrket sin kunstfaglige kompetanse, vil de lettere kunne gjøre kvalifiserte valg av hvilke kunstopplevelser de vil bruke penger på. De kan også bli bedre rustet til å delta i debatten om kunstens kvaliteter, og på den måten både ta mer bevisste valg som kunstforbrukere og også påvirke ekspertenes vurderinger. Kulturmeldingen sier lite om hvordan man skal satse for å styrke dannelsen i befolkningen, men

virkemidlene finnes allerede: de estetiske fagene i skolen, kulturskolene og Den kulturelle skolesekken. Det finnes ingen enkel måte markedet kan løse denne oppgaven på. Det er behov for en betydelig offentlig satsing på disse tre tiltakene hvis befolkningens dannelse skal styrkes.

Vi registrerer at regjeringen vil overføre kulturpolitisk ansvar til regionene. Vi vil sterkt understreke at for de offentlig finansierte institusjonsteatrene, er det av vital betydning at det tredelte finansieringsansvaret mellom stat, fylke (region) og kommune opprettholdes. Institusjonsteatrene utgjør den organisatoriske ryggraden i norsk scenekunst, og scenekunst er en kunstform som krever stabile rammer og lang planleggingshorisont. Dette forutsetter etter vårt syn at det finnes en overordnet, nasjonal kulturpolitisk strategi og finansieringsplan for disse institusjonene.

Vi deler regjeringens syn i at digitaliseringen gir mange nye muligheter for kulturlivet, men ønsker samtidig å påpeke at nye teknologi og nye forretningsmodeller også må møtes med nye rammebetingelser og nye avtaler i kulturbransjene. Her må myndighetene i større grad enn tilfellet har vært hittil på banen og bistå kulturlivets organisasjoner og næringsdrivende med å finne balanserte løsninger gjennom kollektive forhandlinger. Åndsverkloven som ble vedtatt i juni 2018, sikrer opphavere rett til rimelig vederlag, men våre medlemmer er fortsatt avhengig av å være i en forhandlingsposisjon hvor de har reell mulighet til å påvirke vederlagets størrelse i praksis. Ny teknologi og nye forretningsmodeller utfordre de etablerte ordningene for rettighetsforvaltning. I årene som kommer, blir det en stadig viktigere kulturpolitisk oppgave for norske myndigheter å sikre at en rimelig del av inntektene som genereres ved at norsk TV-drama strømmes internasjonalt, kanaliseres tilbake til norske kunstnere og produsenter, og på den måten gir grunnlag for en økonomiske bærekraftig bransje.

Vennlig hilsen

Knut Alfsen
Forbundsleder
Norsk Skuespillerforbund